

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Sundsvalls sjukhus
Klinik

**Medicinsk gastroenterologi och
hepatologi**
Specialitet

**2022-10-01 – 2022-10-
14**
Datum

Sundsvall
Ort

Daniel Klintman
Inspektör

Styrkor

- På Sundsvalls sjukhus erbjuds en bred och allsidig specialistutbildning i gastroenterologi och hepatologi, som tillsammans med universitetsrandningarna blir fullgod.
- Kliniken är väl sammanhållen med stabil läkarbemanning samt nära och gott samarbete inom intermedicinfamiljen och framför allt inom gastrosektionen där man samarbetar och får klinisk handledning dagligen.
- Patientunderlag, lokaler och utrustning lämpar sig väl för utbildningen.
- ST-läkarna får god mottagnings- och skopierfarenhet med bra stöd.
- Utbildningsklimatet är gott med goda möjligheter till både teoretisk och praktisk kunskapsinhämtning.

Svagheter

- Arbetsbelastningen är hög, framför allt pga brist på sjuksköterskor och vårdplatser, vilket leder till försämrad arbetsmiljö och utbildning för ST-läkarna.
- Handledning innebär oftast instruktion i patientärenden. Regelrätta, schemalagda och dokumenterade handledarsamtal är betydligt glesare.
- Strukturerad återkoppling med exempelvis bedömningsmallar används mycket sällan för gruppen.
- Återkoppling efter randutbildningarna saknar oftast, liksom handledare på vissa av randningarna.
- Tid för egenstudier finns ibland i schemat men används ofta till administration.
- Vissa delar av klinikens utbildningsprogram för ST-läkare, såsom specialistkollegium, journal club och bedömningsveckor riktas främst mot ST-läkare som ännu inte blivit specialister i Internmedicin, medan man som specialist i Internmedicin och ST-läkare i gastroenterologi inte tar del av dessa delar av ST-utbildningen i lika stor utsträckning.

Förbättringspotential

- Inför mer strukturerad, schemalagd handledning utöver klinisk instruktion.
- Säkerställ handledning under randningar och inför strukturerad återkoppling.
- Använd bedömningsmallar regelbundet, exempelvis vid praktiska moment som endoskopier.
- Låt ST-läkarna som är färdiga i Internmedicin fortsätta ta del av ST-utbildningsprogrammet.
- Sjuksköterske- och platsbristen behöver åtgärdas även för att inte ST-utbildningen ska påverkas negativt.
- Inför tid för egenstudier, exempelvis i samband med återrapporering av kurser och konferenser.

STRUKTUR

A Verksamheten

Medicinkliniken i Sundsvall har ett upptagningsområde på 250 000 invånare för länsövergripande uppdrag och 145 000 i det primära upptagningsområdet. Det finns övergripande skriftliga riktlinjer från Region Västernorrland hur ST-utbildningen skall genomföras och utvärderas, vilka överensstämmer med föfattningen. Gastroenterologin ingår i medicinkliniken, vilken omfattar internmedicin, gastroenterologi, hematologi, njurmedicin, reumatologi och endokrinologi. Verksamheten och delar av ST-utbildningen är integrerad i den internmedicinska utbildningen. Inom gastrosektionen specialiserar man sig i internmedicin innan man påbörjar utbildningen i gastroenterologi, eller tjänstgör i alla fall sista delen inom internmedicin på gastrosektionen. Inom gastroenterologin vårdas och behandlas ett brett panorama av gastroenterologiska och hepatologiska tillstånd, ibland i samarbete med universitetskliniker. Verksamhetens allsidighet och tjänstgöringen upplägg ger goda förutsättningar att genomföra en bra specialiseringstjänstgöring i gastroenterologi.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Vid Sundsvalls sjukhus finns 3 överläkare i Gastroenterologi, och 2 av dessa handleder 2 ST-läkare vardera. Samtliga 4 ST-läkare är färdiga specialister i Internmedicin. Överläkarna har viss individuell profilering inom gastroenterologin. Det finns en bra bredd i kompetenser på sjukhuset som tillsammans med universitetsrandningar möjliggör en fullgod specialistutbildning. Samtliga 4 ST-läkare är färdiga specialister i Internmedicin. Gastroenheten är liten men väl sammanhållen och med gott samarbete, vilket ger goda förutsättningar för en bra ST-utbildning och handledning. Varken chef eller studierektor är gastroenterologer, men är aktiva och väl insatta i ST-utbildningen för gastroenterologer. Att enheten är liten innebär en viss sårbarhet, men också en fördel med att man arbetar tätt tillsammans och att handledning och återkoppling, åtminstone beträffande patientfall, förenklas.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Granskningen genomfördes digitalt. Kontroll av lokaler och utrustning gjordes med hjälp av filmklipp, bilder och/eller videosamtal.

Lokalerna är bra och ändamålsenliga, och tillgång till funktionell arbetsplats och IT-stöd finns. Endoskopimottagningen tillhör organisatoriskt kirurgkliniken, är relativt ny, och har adekvat utrustning. Avdelningen delas med andra subspecialiteter, och det varierar hur många gastroenterologiska patienter som vårdas där, som regel 5-10 st.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggning

ST-läkarna har ett utbildningsprogram som revideras vid behov. Under tjänstgöringen roterar man och arbetar c:a 1/3 på mottagningen, 1/3 på endoskopin och 1/3 på avdelningen. Vårdplatsantalet för gastrosektionen är flytande, men som regel har man 5-10 patienter att ansvara för i sluten vård. Randningar planeras i samarbete med handledare och studierektor. Universitetsrandningar sker i Umeå, i Uppsala och/eller i Huddinge. I Huddinge med fokus på leversjukdomar och transplantationer, i Uppsala med fördjupning i portal hypertension och TIPS-behandling. Kurs i funktionella mag/tarmrubbningar erbjuds dessutom i Göteborg. Totalt brukar Universitetsrandningarna omfatta c:a 6 månader.

Endoskopiutbildningen inleds med gastroskopi under en vecka med handledning på plats, och därefter individuellt gastroskoperande med specialist i omedelbar närhet. Koloskopiutbildningen omfattar c:a 8 veckor under direkt handledning. Efter c:a 100 koloskopier blir ST-läkaren mer självständig och under följande tre månader finns handledare avsatt att bistå vid behov.

Gastrosektionen har kontinuerligt och regelbundet samarbete med kirurgkliniken med gemensamma ronder och utbildningar, schemalagda torsdagar och med 90 minuter avsatt tid varje gång. Gemensamma regiondagar för gastroenterologer anordnas regelbundet.

Som enkelspecialist i Internmedicin blir man snabbt bakjour och jourbördan upplevs rimlig. Utbildningen och tjänstgöringen på gastrosektionen följer specialitetsföreningens krav och tidsangivelser.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourtjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

Handledning sker framför allt i den kliniska vardagen eftersom man arbetar tätt tillsammans. Handledning sker oftast vid behov, och stödet är gott. Handledning, bedömning och återkoppling görs dock oftast inte med i förhand bestämda och överenskomna metoder, men man upplever ändå att det går bra att följa ST-läkarnas progress. Handledarträffarna dokumenteras oftast inte. Sidoutbildningarna följs inte alltid upp, och det kan variera med handledningen under dessa. Ibland önskas något mer återkoppling och schemalagd handledning utöver diskussion av patientfall. Specialistkollegium används ej efter att man blivit specialist i Internmedicin. Man har bedömningsveckor då alla ska göra minst en strukturerad bedömning, men den genomförs inte för dem som är färdiga specialister i Internmedicin.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Det finns goda möjligheter att få åka på kurser och utbildningar, och planeras in enlighet med målbeskrivningen. Man har dock ingen schemalagd tid för självstudier.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Journal Club finns men är främst riktad mot internmedicin. Bedömning av vetenskaplig kompetens sker mer informellt i den kliniska vardagen. ST-läkarna har också i uppdrag att bevaka ett område vardera, endoskopi, IBD, leversjukdomar mm. Bland gastroenterologerna har man en What's App-grupp för nya rön, artiklar mm. Man har c:a 13 v totalt för Individuella kvalitets- och vetenskapliga arbeten. De genomförs under internmedicindelen och har tidigare inte redovisats, men man har börjat med det nu. Patientsäkerhet diskuteras ofta i den kliniska vardagen, men inte alltid så strukturerat. På gastroenheten pågår ingen forskning för närvarande.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

ST-läkarna är ofta handledare åt randare och AT-läkare, och får därigenom träning i handledning. Ledarskap tränas även i rond- och bakjourssituationen, och det finns ett gott och öppet klimat för reflektion på morgonmötena. Reflektion görs vid behov även vid handledningen, om än ej strukturerat. Kurser i ledarskap och kommunikation är obligatoriska. Det görs informell bedömning av kommunikativ kompetens, men bedömningsmallar hade kunnat utnyttjas vid ronder, presentationer och liknande.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.